

Elżbieta Goryńska-Goldmann, Monika Wojcieszak

Uniwersytet Przyrodniczy w Poznaniu

PROGRAM ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 2014-2020 JAKO ŹRÓDŁO PODNOSZENIA INNOWACYJNOŚCI

THE RURAL DEVELOPMENT PROGRAMME 2014-2020 AS A SOURCE OF IMPROVEMENT OF INNOVATIVENESS

Słowa kluczowe: innowacje, innowacyjność, finansowanie, pomoc, PROW 2014-2020

Key words: innovations, innovativeness, financing, assistance, RDP 2014-2020

JEL codes: O31, R19

Abstrakt. Celem artykułu jest identyfikacja i ocena postępów realizacji wybranych działań Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich (PROW) 2014-2020, jako źródła finansowania przedsięwzięć innowacyjnych podmiotów. Kluczowym elementem dla kształtowania i rozwoju gospodarki innowacyjnej jest możliwość korzystania przez podmioty z puli środków na podnoszenie konkurencyjności poprzez innowacyjność, oferowanych ze środków europejskich. Przybliżono istotę innowacyjności, wskazano wybrane instrumenty jej wspierania przewidzianej na lata 2014-2020. Omówiono obszary, zakresy i limity wsparcia oraz stopień ich wykorzystania. Źródłem danych empirycznych były m.in. raporty, dokumenty statystyki publicznej i niepublikowane dane ARiMR. Zwrócono uwagę, że percepcja i sytuacja ekonomiczno-finansowa podmiotów funkcjonujących współcześnie w warunkach niepewności i niestabilności wpływają na ich otwartość na „ofertę UE”. Środki unijne umożliwiają nowym podmiotom wejście na drogę innowacyjności, a starym jej kontynuowanie przez aktywność inwestycyjną. Z uwagi, że proces aplikacyjny ma charakter złożony i utrudnia zainteresowanym ubieganie się o środki, należy podejmować działania, które przysłużą się wzrostowi efektywności wykorzystania środków.

Wstęp

Innowacyjność uznawana jest za znaczący warunek rozwoju społeczno-gospodarczego i element sukcesu współczesnych podmiotów rynkowych na arenie krajowej, jak i międzynarodowej [EU 2014]. Podejmowanie i realizacja przedsięwzięć przez podmioty rynkowe, w oparciu o innowacje w obszarze produktów, procesów oraz marketingu i organizacji [MNiSW 2008] przyczynia się do zwiększenia ich szans na uzyskanie przewag konkurencyjnych w wymiarze regionów, sektorów, całych branż, jak i pojedynczych przedsiębiorstw [KOM 2009]. Rozwój przez innowacje to aktualnie obserwowane wyzwanie w gospodarce żywnościowej, sektorze rolno-żywnościowym. Innowacje odgrywają istotną rolę w tworzeniu miejsc pracy, rozwoju społeczeństwa, poprawy jakości życia. W tym celu podejmuje się wiele działań służących podniesieniu poziomu innowacyjności gospodarki, w myśl tezy, że to ona bezpośrednio wpływa na konkurencyjność całego kraju [Misiewicz 2008]. Aby rozwiązania służące podnoszeniu innowacyjności były skuteczne i przyniosły oczekiwane efekty, wymagają czasu, wiedzy i w zależności od skali przedsięwzięcia – odpowiednich nakładów finansowych, często przekraczających możliwości podmiotów rynkowych.

Implementacja innowacyjnych rozwiązań to proces złożony, wielowątkowy i wiąże się z osiąganiem celów w obszarze badań i rozwoju, a w praktyce – z uruchamianiem pionierskich lub adaptacją istniejących rozwiązań, co znajduje swoje odzwierciedlenie w pojawiających się opracowaniach teoretycznych oraz w rosnących wdrożeniach innowacji [UE 2014]. Jak wskazuje praktyka, istnieje wiele różnorodnych czynników warunkujących realizację inwestycji nastawionych na transfer wiedzy, kreowanie, adaptację i absorpcję innowacji. Zarówno w ujęciu teoretyków, jak i praktyków istotne znaczenie ma wciąż kwestia finansowania innowacji.

Materiały i metodyka badań

Celem rozważań jest identyfikacja i ocena postępów realizacji wybranych działań Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich (PROW) na lata 2014-2020 jako źródła finansowania innowacyjności. Opracowanie przygotowano z wykorzystaniem metody *desk research* i ma ono charakter analizy, której celem jest poruszenie problematyki dofinansowania z Unii Europejskiej (UE) w rozwoju innowacyjności, w ramach PROW 2014-2020. Posłużono się klasyczną analizą dokumentów o charakterze zastanym, jak i strategicznym, które posłużyły ustaleniu faktów, weryfikacji i prezentacji. Dobór metod determinowała dostępność materiałów źródłowych, z których część miała charakter wtórny (raporty, dokumenty statystyki publicznej, literatura związana z zagadnieniem innowacyjności, problemami dofinansowania podmiotów) oraz pierwotny (niepublikowane dane Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa – ARiMR).

Innowacja i innowacyjność – wybrane zagadnienia

Według raportów *Research and innovation performance in the EU* [EC 2014] oraz *State of Innovation Union* [EC 2015a], UE już od dawna zwraca szczególną uwagę na innowacyjność, stanowiącą wymiar ekonomiczny i podstawę do budowania trwałego wzrostu gospodarczego oraz poprawę warunków ekonomicznych i społecznych. Pojęcie innowacji (łac. *innovatis*) wiąże się z tworzeniem czegoś nowego, odnowieniem, nadaniem nowej wartości, wprowadzeniem reformy przez organizację lub społeczność [Rogoziński 2004, Mizgajska 2002, Winnicka-Popczyk 2015] czy też zastosowaniem nowej wiedzy w procesach produkcyjnych [Quintane i in. 2011].

Innowacje oznaczają pewną zmianę, jednak nie każda zmiana zasługuje na miano innowacji [Kopaliński 2006] czego dowodem jest wiele innowacji kończących się niepowodzeniem. Według Nielsen problem ten dotyczy aż 99,9% innowacji FMCG [Irani, Balakrishnan 2015]. Według badań tej firmy, tylko 23 z 16 914 wprowadzonych innowacji w 2012 roku (to zaledwie 0,14% wszystkich „startów” FMCG) kwalifikowało się do przełomowych innowacji. Były to innowacje pochodzące z 80 kategorii, włączając m.in.: żywność, opiekę osobistą, opiekę nad domem i napoje bezalkoholowe. Jednak badacze zajmujący się problematyką rynków często nie zgadzają się z tą opinią i ze statystykami, podkreślając, że 80% upadających innowacji to wyolbrzymienie. Delshad Irani i Ravi Balakrishnan [2015] zidentyfikowali następujące przyczyny tego zjawiska: (1) to konkurencja a nie konsumenci napędzają innowacje; (2) „system szkoleń o innowacji” (to popularne szkolenia, jednak przeszkolenie kogoś nie zapewnia opracowania innowacji, innowacje nie rodzą się w wyniku szkolenia ludzi na temat ich powstawania, to bardziej zaawansowane procesy, cięższe i dłuższe); (3) syndrom „ja wiem wszystko” (ludzie, którzy tworzą innowacje myślą, że wiedzą to, co wie konsument, a tak naprawdę to konsument wie więcej o swoich potrzebach niż osoba opracowująca innowacje); (4) spojrzenie na wąskie kategorie (osoby odpowiedzialne za opracowywanie innowacji patrzą na kategorie produktu w wąskim zakresie, skupiają się na tym, co już jest, a nie planują przełomowej innowacji, opartej na nowym spojrzeniu, wąskie spojrzenie służy jedynie wprowadzeniu kosmetycznych poprawek); (5) myślenie w kategoriach krótkoterminowych strat i zysków. Duże przedsiębiorstwa będące w pozycjach liderek, nie inwestują w każdy „zapleciony warkoczek pojawiający się na rynku” [Irani, Balakrishnan 2015]. Innowacje są prerogatywą rozwoju firm konkurujących. Zdolność do tworzenia i wdrożenia nowości, jaką jest innowacja, stanowi o innowacyjności podmiotu.

Polityka krajów UE w kwestii pomocy państwom w sferze badań innowacji służyć ma zwiększeniu innowacyjności gospodarki. Dzieje się tak nie tylko za sprawą ochrony konkurencyjności rynkowej produkcji, będącej stymulatorem innowacyjności, ale także przez ustanowienie ram ułatwiających państwom członkowskim UE opracowanie skutecznych form pomocy na rzecz aktywności innowacyjnej (m.in. nakłady na działalność innowacyjną, wdrażanie nowych/udokonalonych rozwiązań) [Bieńkowski i in. 2010]. Otwartość podmiotów rynkowych na ofertę UE zależy od ich percepcji i sytuacji ekonomiczno-finansowej.

Brak kapitału (własnego i obcego) to najważniejszy czynnik utrudniający lub ograniczający aktywność innowacyjną, czego przejawem są liczne upadki młodych przedsiębiorstw [Rosłon 2011].

Większość podmiotów (mikro, małe i średnie) finansuje bieżącą działalność rozwojową ze środków własnych (np. oszczędności własne, środki od rodziny, znajomych) [EC 2015b]. Ryzyko bankructwa, brak możliwości zabezpieczenia wiarygodności sprawiają, że podmioty te mają utrudniony dostęp do zewnętrznych źródeł finansowania, co przekłada się na znikomy odsetek aktywności w zakresie realizacji projektów innowacyjnych.

Jak podkreśla się w raporcie Komisji Europejskiej pt. *Innovation Union Scoreboard* [EC 2015a], Polska zajmuje 5. miejsce od końca w grupie krajów UE-28, jako kraj o umiarkowanej innowacyjności (ang. *moderate innovators*) – wskaźnik innowacyjności dla Polski wynosi 0,313 w porównaniu do średniej unijnej – 0,555 i liderów innowacji Szwecji i Danii – 0,74 oraz Finlandii i Niemiec – 0,67. Według EUROSTAT [2012], udział przedsiębiorstw innowacyjnych wśród wszystkich przedsiębiorstw przemysłowych wynosił dla Polski 23% i stawał ją na przedostatnim miejscu, wyprzedzając Rumunię. Średnia dla UE-28 kształtowały się na poziomie 49%, a czołowe miejsce zajmowały Niemcy i Luksemburg (ponad 60%) [EUROSTAT 2012].

Według danych Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi (MRiRW) [2014] zainteresowanie wsparciem unijnymi środkami było i jest bardzo duże. Do tej pory podmioty głównie korzystały ze środków na zakup maszyn, urządzeń, rozbudowę firm, doradztwo i szkolenia, projekty informatyczne, promocję marki, udział w targach i misjach gospodarczych. W krajowej rzeczywistości wciąż dominują rozwiązania konwencjonalne (m.in. tradycyjne systemy produkcji, technologie, systemy zarządzania, źródła energii). Niewiele jest rozwiązań o charakterze rozwiązań elastycznych, o przodującej technologii, co uznać należy za bodziec do rozwijania innowacji. Szansę dla tych działań otworzyła nowa perspektywa PROW 2014-2020.

Perspektywa finansowa Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020

Celem głównym nowej perspektywy finansowej jest poprawa konkurencyjności rolnictwa, zrównoważone zarządzanie zasobami naturalnymi i działania w dziedzinie klimatu oraz zrównoważony rozwój terytorialny obszarów wiejskich [MRiRW 2014]. PROW 2014-2020 realizuje 6 priorytetów, zgodnie z którymi wydatkowane są środki publiczne przeznaczone na rozwój obszarów wiejskich. Celem przekrojowym PROW 2014-2020 są innowacje, a nowe pomysły i wymiana wiedzy stanowią narzędzia do dalszych wyzwań [FAO 2012].

PROW 2014-2020 to zewnętrzne źródło dofinansowania, oparte na mechanizmie związanym z dokapitalizowaniem podmiotów bez konieczności zwrotu wkładów pieniężnych, tj. dotacji z funduszy strukturalnych UE lub innych instytucji czy organizacji o charakterze krajowym i międzynarodowym [Wojnicka 2013] oraz wsparcia zwrotnego (pożyczki) [MRiRW 2014].

Poziom finansowania wsparcia projektów gospodarczych mających charakter innowacyjny, przy udziale środków PROW 2014-2020 jest zachęcający, a jego zakres szeroki. Całkowity budżet PROW 2014-2020 dla Polski wyniósł ponad 13,5 mld euro (w tym środki UE 8,6 mld euro, krajowe środki publiczne 4,9 mld euro) [MRiRW 2014], a wszystkie dotychczasowe instrumenty dotyczące finansowania badań i innowacji działają w ramach Common Strategic Framework for Research and Innovation¹. Finansowanie badań w obszarze rolnictwa i biotechnologii kształtuje się na poziomie 4,34 mld euro [EC 2016]. W tabeli 1 zaprezentowano pułapy, obszary i zakresy wsparcia przedsięwzięć służących pobudzaniu innowacyjności w ramach PROW 2014-2020 oraz stopień wykorzystania limitów (stan na 31.03.2017).

W PROW 2014-2020 dużą uwagę poświęca się problemowi transferu wiedzy oraz innowacji. Ponadto pomocy grupom operacyjnym skupionym wokół realizacji konkretnych projektów innowacyjnych, wsparciu inicjatyw dotyczących pilotażowych wdrożeń nowych produktów, technologii i procesów w sektorze rolno-spożywczym, w których biorą udział rolnicy, przedstawiciele nauki, doradcy oraz przedsiębiorcy [MRiRW 2014]. Dofinansowanie dotyczy także działań szkoleniowych ukierunkowanych na rozwój wiedzy i umiejętności zawodowych przedsiębiorców i rolników.

¹ Na poziomie europejskim silnie podkreśla się potrzebę wzmocnienia wpływu badań naukowych i ich transferu do otoczenia gospodarczego. Promuje się działania, które mają na celu stymulowanie popytu oraz mające na celu zaangażowanie jednostek prywatnych i publicznych w proces innowacyjny [EAI 2016].

Wysoko promowana i dotowana jest innowacyjność w produkcji żywności. W tym celu powołano mającą otwarty charakter Krajową Sieć na Rzecz Innowacji w Rolnictwie i na Obszarach Wiejskich (SIR) [SIR 2016], finansowaną ze środków Pomocy Technicznej. Docenić należy charakter i podejmowane zadania, które są przejawem rozwoju aktywności SIR i promowania za pośrednictwem nowoczesnych (strona internetowa: <http://ksow.pl/sir>, media społecznościowe Facebook) i bardziej tradycyjnych form komunikacji z rynkiem. SIR poszukując rozwiązań w zakresie działań informacyjnych, promocyjnych wykorzystuje niestandardowe sposoby komunikowania się z odbiorcą. Dzięki tego rodzaju inicjatywie, podejmowane działania, oprócz znaczenia gospodarczego, zyskują nowe, społeczne znaczenie (są katalizatorem przemian świadomościowych, budzą poczucie współodpowiedzialności).

Wdrażanie innowacji przedsiębiorstw zlokalizowanych na obszarach wiejskich to zadania trudne. Innowacjom w polskim rolnictwie nie sprzyja wiek zarządzających gospodarstwami rolnymi. Jadwiga Nowakowska [2014] zauważa, że po stronie nauki dostrzega się lukę pomiędzy badaniami naukowymi a praktyką. Jednym z kluczowych celów polityki rozwoju obszarów wiejskich jest połączenie polityki w zakresie badań naukowych, transferu wiedzy i rozwoju obszarów wiejskich [MRiRW 2014].

PROW 2014-2020 sprzyja rozwojowi istniejących już przedsiębiorstw. O pomoc na świadczenie usług rolniczych ubiegać mogą się mikro i małe przedsiębiorstwa, prowadzące działalność w tym zakresie przez co najmniej dwa lata przed złożeniem wniosku. Maksymalna kwota dofinansowania wynosi 500 tys. zł, przy czym udział w kosztach kwalifikowanych nie może przekroczyć 50%. Mikro, małe i średnie podmioty z terenów wiejskich mogą liczyć na dofinansowanie 50% wydatków związanych z przetwórstwem i marketingiem produktów rolnych [MRiRW 2014]. Pomimo poprawy konkurencyjności jest kontynuowane wsparcie dla dalszej poprawy innowacyjności istniejących już przedsiębiorstw.

Wsparcie rozwoju przetwórstwa inicjuje tzw. mechanizm mnożnikowy, przyczyniając się do efektu w postaci wzrostu gospodarczego. W ramach PROW 2014-2020 specjalna pula środków skierowana została na wsparcie tworzenia grup i organizacji producentów produktów rolnych. Wynosi ona niemal 403 mln euro (około 1,7 mld zł). O dofinansowanie unijne ubiegają się nowe grupy lub organizacje, które powstały po 1 stycznia 2014 roku i działają na podstawie biznesplanu jako przedsiębiorstwa. Maksymalna kwota wsparcia w ramach tego działania wynosi 500 tys. euro i uzależniona jest od wielkości przychodów netto grupy z tytułu sprzedaży produktów wytworzonych w gospodarstwach rolnych jej członków w poszczególnych latach i sprzedanych odbiorcom niebędącym ich członkami. Wsparcie przyznawane jest na okres pięciu lat [MRiRW 2014].

W ramach działania „LEADER”, realizowane są m.in. projekty, w ramach których osoby fizyczne rozpoczynające działalność gospodarczą oraz prowadzące ją jako małe podmioty realizują inwestycje umożliwiające utworzenie co najmniej jednego nowego miejsca pracy. Dofinansowanie w kwocie 300 tys. zł realizowane jest w formie refundacji do 50% kosztów kwalifikowanych. W odniesieniu do analizowanych działań w zakresie podnoszenia innowacyjności w ramach PROW 2014-2020 w Polsce całkowita pula środków wynosi ponad 20,5 mld zł, z czego największy strumień skierowany jest na obszar „Rozwój gospodarstw i działalności gospodarczej” (blisko 49%) (tab. 1). Mniejszą pulę środków wydzielono na „Podstawowe usługi i odnowa miejscowości na obszarach wiejskich” (22,64%), następnie „LEADER” (15,49%) oraz „Tworzenie grup i organizacji producentów” (8,49%). Najmniejszy strumień finansowy skierowany został do obszaru „Systemy jakości produktów rolnych i środków spożywczych” (0,59%).

Analizując wnioskowaną pomoc w ramach obszarów wsparcia na podstawie liczby złożonych wniosków i wnioskowanych kwot wsparcia (na 31.03.2017), stwierdzono, że największą popularnością cieszy się „Systemy jakości produktów rolnych i środków spożywczych” (100,35%). W tym przypadku wnioskowana pomoc przekracza limit wsparcia, z kolei stopień wykorzystania wyniósł 8,78%. Należy podkreślić, że tak wysoki odsetek odnosi się do szacowanych wypłat dla beneficjentów, którzy podjęli już zobowiązania z tytułu PROW 2007-2013, które mogą być finansowane w ramach budżetu PROW 2014-2020. Dużym zainteresowaniem wśród wnioskodawców cieszy się „LEADER” (ponad 42%), jednak wykorzystanie limitu wynosi niecałe 7%. W przypadku tego obszaru wsparcia występują bariery, które uniemożliwiają otrzymanie dotacji, np. okres oczekiwania na dotację jest bardzo długi (nawet do 2 lat od momentu aplikacji wniosku), co w wielu

Tabela 1. Wybrane obszary i zakresy wsparcia przedsięwzięć w ramach PROW 2014-2020 w uwzględnieniu kryterium innowacyjności
 Table 1. Selected areas and ranges of support provided to undertakings under the RDP 2014-2020, including the innovativeness criterion

Obszar wsparcia/Area of support	Zakres wsparcia/Range of support	Limit wsparcia [zł]/Limit of support [PLN]	Wnioskowana pomoc w ramach obszaru wsparcia/Proposed support within the support area[%]	Wykorzystanie limitu środków/Use of funds limit [%]
Transfer wiedzy i działalność informacyjna/ Knowledge transfer and informational activity	Kształcenia zawodowe i nabywanie umiejętności/Vocational education and acquisition of skills	251 196 948	0,00	0,00
	Działania informacyjne/Informational activities	251 190 143	0,00	0,00
Usługi doradcze/Consulting services	Współpraca/Cooperation	324 827 248	0,00	0,00
	świadczenie kompleksowej porady dla rolnika, świadczenie kompleksowej porady dla właściciela przedsiębiorstw/Providing complex consulting services for farmers, providing complex consulting services for enterprise owners			
Wsparcie na szkolenia dla doradców/Support for consultant training				
Inne działania i operacje PROW 2014-2020/Other activities and operations under RDP 2014-2020				
Systemy jakości produktów rolnych i środków spożywczych/Quality systems for agri-food products	Dofinansowanie dla nowych uczestników systemów jakości żywności/ Subsidies for new participants of food quality systems			
	Przeprowadzenie działań informacyjnych i promocyjnych/ Informational and promotional activities	121 381 293	100,35	8,78
	Inwestycje w zakresie przetwórstwa i wprowadzania do obrotu lub rozwoju produktów rolnych/Investments for processing and marketing or development of agricultural products			
Rozwój gospodarstw i działalności gospodarczej/ Farm and business development	Premie dla młodych rolników/Bonuses for young farmers			
	Rozpoczęcie pozarolniczej działalności gospodarczej na obszarach wiejskich/Starting non-agricultural business in rural areas	10 028 503 590	14,95	2,26
	Rozpoczęcie działalności gospodarczej na rzecz rozwoju małych gospodarstw/Starting business for development of small farms			
Tworzenie i rozwój działalności pozarolniczej/Establishment and development of non-agricultural business				

Tabela 1. Cd/ Table 1. Cont.

<p>Podstawowe usługi i odnowa miejscowości na obszarach wiejskich/Basic services and restoration of villages in rural areas</p>	<p>Investycje związane z tworzeniem, ulepszeniem lub rozbudową wszystkich rodzajów małej infrastruktury, w tym inwestycje w energię odnawialną i w oszczędzanie energii/<i>Investments for establishment, improvement or development of all types of small infrastructure, including investments in renewable energy and energy saving</i></p>	<p>4 656 016 203</p>	<p>0,00</p>	<p>0,00</p>
	<p>Badania i rozwój inwestycji związanych z utrzymaniem, odbudową i poprawą stanu dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego wsi, krajobrazu wiejskiego i miejsc o wysokiej wartości przyrodniczej, w tym dotyczące powiązanych aspektów społeczno-gospodarczych oraz środków w zakresie świadomości środowiskowej/<i>Research and development of investments for maintenance, restoration and improvement of the state of cultural heritage and nature in rural areas, rural landscape and places of high natural value, including investments related with socioeconomic aspects and funds for environmental awareness</i></p>			
<p>Tworzenie grup i organizacji producentów/<i>Establishment of producers' groups and organisations</i></p>		<p>1 746 390 753</p>	<p>0,00</p>	<p>7,51</p>
<p>Leader/Leader</p>		<p>3 185 523 277</p>	<p>42,12</p>	<p>6,93</p>
<p>Łączna kwota/Total</p>		<p>20 565 029 455</p>	<p>x</p>	<p>x</p>

Źródło: na podstawie niepublikowanych danych ARiMR (stan na 31.03.2017)

Source: own study based on ARiMR data (31.03.2017)

przypadkach skutkuje odstąpieniem przez wnioskodawcę od realizacji projektu. W przypadku obszaru „Rozwój gospodarstw i działalności gospodarczej” złożone wnioski opiewają na 14,95% środków w stosunku do wielkości środków zarezerwowanych w ramach tego obszaru, a stopień wykorzystania to nieco ponad 2%. „Transfer wiedzy i działalność informacyjna”, „Współpraca” oraz „Usługi doradcze” to obszary, w których obecnie nie uruchomiono jeszcze postępowania w zakresie procedury wsparcia. Analizując dane zaprezentowane w tabeli 1 zauważa się, że występują działania, w których wnioskodawcy nie aplikowali jeszcze o dotacje unijne. Długa procedura wprowadzania wymagań formalnych zawartych w przepisach litery prawa, tj. w rozporządzeniach lub zarządzeniach w odniesieniu do wybranych obszarów powoduje, że naborów na niektóre zakresy działań było niewiele [MRiRW 2014].

Wnioskowana pomoc oraz wysokość wypłat środków w ramach zidentyfikowanych obszarów wsparcia na podnoszenie innowacyjności wskazuje na niski poziom ich wykorzystania. Jako możliwe przyczyny niskiego wykorzystania środków można wskazać: złożony proces aplikacyjny, wymagania formalno-prawne, niewłaściwy dobór tematów i celów w obrębie działań, niewystarczające informacje, brak zainteresowania ze strony potencjalnych beneficjentów. Dodatkowo kwestie administracyjne związane z uruchamianiem środków, procedury formalno-prawne. Wskazanie rzeczywistych przyczyn wymaga dodatkowych badań, które warto podjąć, bo dzięki temu można będzie zaproponować działania w wyniku, których efektywność wykorzystania środków wzrosłaby. Wzrost zainteresowania analizowanymi obszarami w ramach PROW 2014-2020, potwierdzony zwiększonym stopniem wykorzystania limitu, wskazywałaby również na zrozumienie ich znaczenia dla rozwoju innowacyjności i stanowiłby potwierdzenie skuteczności przyjętego przez UE celu przekrojowego, jakim są innowacje.

Podsumowanie

Istotnym elementem dla kształtowania i rozwoju gospodarki innowacyjnej jest możliwość korzystania przez podmioty z puli środków europejskich na podnoszenie konkurencyjności przez innowacyjność. W krajowej rzeczywistości wciąż dominują rozwiązania konwencjonalne, a niewiele jest rozwiązań o charakterze rozwiązań elastycznych, o przodującej technologii, co uznać należy za bodziec do podejmowania i rozwijania innowacyjnych przedsięwzięć. Szansę dla tych działań otworzyła możliwość wsparcia projektów gospodarczych przez środki PROW 2014-2020, którego poziom finansowania jest zachęcający, a zakres szeroki. Percepcja i sytuacja ekonomiczno-finansowa przedsiębiorstw, gospodarstw, organizacji, funkcjonujących współcześnie w warunkach niepewności i niestabilności, wpływające na ich otwartość na ofertę UE.

Zaprezentowane obszary i zakresy wsparcia przedsięwzięć służących pobudzeniu innowacyjności w ramach PROW 2014-2020 opiewają na ponad 20,5 mld zł, w stosunku do całkowitego budżetu PROW dla Polski – ponad 13,5 mld euro. Największy udział w tym zestawieniu przypada na obszar rozwoju gospodarstw i działalności gospodarczej (blisko 49%), a najmniejszy na systemy jakości produktów rolnych i środków spożywczych (0,59%). Na podstawie dotychczasowego zainteresowania podmiotów rynkowych wsparciem na podnoszenie innowacyjności można odnieść wrażenie, że proces aplikacyjny ma charakter złożony i utrudnia ubieganie się o środki. Należy podejmować działania, które przysłużą się wzrostowi efektywności wykorzystania środków.

Synteza badań literatury przedmiotu dotyczących innowacyjności oraz perspektywy finansowej 2014-2020 pozwala stwierdzić, że wybrane elementy analizowanego programu umożliwią nowym podmiotom wejście na drogę innowacyjności, a starym jej kontynuowanie przez aktywność inwestycyjną (m.in. w obszarze transferu wiedzy, badań, rozwiązań informacyjnych, współpracy, rozwoju usług doradczych). W obu przypadkach przyczyni się to do wzrostu ich konkurencyjności oraz do poprawy postrzegania na rynku.

Literatura/Bibliography

- Bieńkowski Wojciech, Marzenna Weresa, Mariusz Janusz Radło (red). 2010. *Konkurencyjność Polski na tle zmian gospodarczych w krajach OECD. Ewolucja znaczenia czynników konkurencyjności* (Competitiveness of Poland against the background of economic changes in OECD countries. The evolution of the importance of competitiveness factors). Warszawa: Oficyna Wydawnicza SGH.
- EAI. 2016. *Green Paper: Common Strategic Framework for Research and Innovation*, <http://eai.eu/strategic-forum/green-paper-common-strategic-framework-research-and-innovation>.

- EC (European Commission). 2014. *Research and innovation performance in the EU*. Brussels: European Union.
- EC (European Commission). 2015a. *State of Innovation Union 2015*. Brussels: European Union. Directorate-General for Research and Innovation.
- EC (European Commission). 2015b. *Comparative analysis of innovation performance*. Brussels: European Commission, <https://badania.parp.gov.pl/polska-w-innovation-union-scoreboard-2015>, dostęp listopad 2016.
- EC (European Commission). 2016. *Rolnictwo i rozwój obszarów wiejskich. Badania i innowacje. Instrumenty finansowania (Agriculture and rural development. Research and innovation. Funding instruments)*, http://ec.europa.eu/agriculture/research-innovation/funding-instruments/index_pl.htm.
- EUROSTAT. 2012. *Community Innovation Survey*. Luxemburg: EUROSTAT.
- FAO. 2012. *World Agriculture Towards 2030/2050*. Rome: FAO.
- Irani Delshad, Ravi Balakrishnan. 2015. Why 99.9% of FMCH innovations fail. *The Economist Times*, http://economictimes.indiatimes.com/articleshow/46918237.cms?utm_source=contentofinterest&utm_medium=text&utm_campaign=cpst, dostęp 16.12.2016.
- KOM. 2009. *Regiony kreatywne i innowacyjne. Szóste sprawozdanie w sprawie postępów w dziedzinie spójności gospodarczej i społecznej. KOM (2009) 295 (Report from the Commission to the European Parliament and the Council. Sixth progress Report on economic and social cohesion {SEC(2009) 0295 final})*. Bruksela: Komisja Wspólnot Europejskich.
- Kopaliński Władysław. 2006. *Podręczny słownik języków obcych (A handy foreign language dictionary)*. Warszawa: Oficyna Wydawnicza Rytm.
- Misiewicz Elżbieta. 2008. Analiza wpływu działalności innowacyjnej na poziom rozwoju regionalnego – model miękkiej. [W] *Rozwój regionalny a rozwój zrównowagony (Analysis of the impact of innovative activity on the level of regional development - a soft model. [W] Regional development and sustainable development)*, ed. A. Bocian. Białystok: Uniwersytet w Białymstoku.
- Mizgajka Hanna. 2002. *Aktywność innowacyjna polskich małych i średnich przedsiębiorstw w procesie integracji z Unią Europejską (The innovativeness of small and medium-sized enterprises in the process of integration with the European Union)*. Poznań: Akademia Ekonomiczna w Poznaniu.
- MNiSW (Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego). 2008. *Podręcznik Oslo. Zasady gromadzenia i interpretacji danych dotyczących innowacji (Oslo Manual. Rules for collecting and interpreting innovation data)*. Warszawa: MNiSW, Departament Strategii i Rozwoju Nauki.
- MRiRW. 2014. *Program Rozwoju Obszarów Wiejskich 2014-2020 (Rural Development Program 2014-2020)*. Warszawa: MRiRW, <http://www.minrol.gov.pl/Wsparcie-rolnictwa/Program-Rozwoju-Obszarow-Wiejskich-2014-2020>, dostęp 16.12.2016.
- Nowakowska Jadwiga. 2014. *Rozwój obszarów wiejskich w latach 2014-2020 ze szczególnym uwzględnieniem wsparcia innowacji i doradztwa (The rural development in 2014-2020 with particular emphasis on support for innovation and consultancy)*. Kraków: Wydawnictwo DCR.
- Rogoziński Kazimierz. 2004. Innowacyjność i nowa taksonomia usług (Innovation and new services taxonomy). *Wiadomości Statystyczne* 3: 43-55.
- Rosłon Jolanta. 2011. Mikro i małe przedsiębiorstwa w Polsce – wybrane aspekty funkcjonowania i rozwoju (Micro and small enterprises in Poland – selected aspects of operational activity and development). *Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego. Ekonomiczne Problemy Usług* 81: 139-148.
- SIR. Centrum Doradztwa Rolniczego w Brwinowie, <http://www.cdr.gov.pl/sir>, dostęp 21.10.2016.
- Quintane Eric, Mitch R. Casselman, Sebastian B. Reiche, Petera A. Nylund. 2011. Innovation as a knowledge-based outcome. *Journal of Knowledge Management* 15 (6): 928-947.
- Winnicka-Popczyk Alicja. 2015. Inwestycje firm rodzinnych w innowacyjność (przegląd zagadnienia w literaturze zagranicznej (Investments of family enterprises in innovation (review of issues in foreign literature). *Zeszyty Naukowe Przedsiębiorczość i Zarządzanie* 16 (7): 183-198.
- Wojnicka Elżbieta. 2013. Nowe trendy w zarządzaniu innowacjami. [W] *Koncepcje, metody i narzędzia wspomagające zarządzanie operacyjne – wybrane zagadnienia (New trends in innovation management. [In] Concepts, methods and tools supporting operational management – selected issues)*, ed. G. Zieliński, M. Szymańska-Bralkowska, 7-26. Gdańsk: Wydawnictwo Politechniki Gdańskiej.

Summary

The aim of the paper was to identify and assess progress in selected actions implemented under the Rural Development Programme (RDP) 2014-2020 as a source of financing entities' innovative undertakings. The availability of European funds allocated to entities for increasing their competitiveness through innovativeness is a key element creating and developing innovative economy. The paper describes the essence of innovativeness and indicates selected instruments supporting innovativeness under the RDP 2014-2020. It also discusses the areas, ranges limits and use of support provided to business projects. The empirical data came from reports, documents with public statistics and unpublished data of the Agency for Restructuring and Modernisation of Agriculture. The authors stressed out the fact that the perception as well as the economic and financial situation of entities currently functioning under precarious and unstable conditions, affect their openness to the EU offer. The EU funds will enable new entities to initiate innovative trends, whereas old entities can continue these trends through investment activity. The process of applying for funds is complicated, so it is not easy to receive support. It is necessary to take actions which will increase efficient use of the funds.

Adres do korespondencji
dr inż. Elżbieta Goryńska-Goldmann (orcid.org/0000-0002-0884-4772), dr Monika Wojcieszak
Uniwersytet Przyrodniczy w Poznaniu
Wydział Ekonomiczno-Społeczny, Katedra Rynku i Marketingu
ul. Wojska Polskiego 28, 60-637 Poznań, tel. (61) 848 71 26
e-mail: gorynska@up.poznan.pl, mwoj@up.poznan.pl